

Mens en Wereld

4e jaargang, nummer 7 . 20 Juli 1949

MAANDBLAD VOOR BUITENKERKELIJKEN . UITGAVE VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

Angst, dierbare vijandin

DEZE titel gaf de schrijver Jo Otten, die in de Meidagen van 1940 door oorlogshandelingen de dood vond, aan een van zijn boeken. En aan deze titel moet ik denken, nu ik enkele gebeurtenissen van de afgelopen maand in gedachten de revue laat passeren. Gebeurtenissen, in Nederland voorgevallen, en die het geestelijk klimaat, waarin wij leven, typeren. Want dat geestelijk klimaat wordt in sterke mate beheerst door angst, een angst, die zich tenslotte tegen de angstige zelf zal keren. Daar is allereerst het geruchtmakende conflict in de vakbeweging, waarbij het niet in de eerste plaats om economische of politieke zaken ging, maar om een geestelijke aangelegenheid: De R. K. kerkelijke overheid wenst dat de R. K. arbeiders lid zijn van een R. K. vakbeweging. Dat is tot daaraantoe. Maar vervolgens onthoudt zij de R. K., die lid is van het N.V.V., de sacramenten. In hoeverre het N.V.V. daartegen bezwaar maakt en wat dat voor dit vakverbond te betekenen heeft, is een kwestie die het zelf dient te beoordelen. Ons humanisten interesseert hier, dat een geestelijke organisatie als de R. K. kerk zijn leden dwingt te kiezen tussen haar en een organisatie, die met het geestelijk leven niets, met het economische veel te maken heeft.

ZOEKEN wij naar de reden, dan vinden wij: de angst! Van R. K. zijde is immers verklaard: R. K. arbeiders, die lid zijn van het N.V.V., verliezen hun geloof. Dus het geloof loopt gevaar bij contact met andersdenkenden, in organisaties op geheel ander terrein dan die van het geloof! Wat is zulk geloof dan waard? Wij weten: zolang in Nederland op deze wijze gedacht en gehandeld wordt, regeert op geestelijk terrein de angstvalligheid, de schotjesgeest. En laat men niet

zeggen dat wij, humanisten, buitenkerkelijken, op dit punt makkelijk praten hebben. Het is immers ons geloof in de mens, dat ons doet protesteren tegen een geestelijk leven op zo'n benauwde grondslag. Wie vreest, dat zijn geloof aan invloed gaat verliezen, hij zal door praktische levenshouding en getuigenis uit innerlijke kracht moeten trachten het verlorene in winst om te zetten. Maar de angst doet mensonwaardige middelen aan de hand. Het-

zelfde zien wij van Joodse kerkelijke zijde gebeuren. Daar is men bezig alle Joodse kinderen, die in bezettingstijd bij niet-Joodse pleegouders een levensmogelijkheid hebben gevonden en wier ouders het leven verloren, in Joods godsdienstig milieu te brengen. Daar zou niet zoveel tegen zijn, als dit brengen altijd terug-brengen betekende, al bleef dan het grote bezwaar in die gevallen, dat de kinderen zich innig aan hun pleegouders hebben gehecht en dus opnieuw een vader en een moeder moeten verliezen.

Maar ook dáár waar de overtuiging bestaat dat het kind door de eigen ouders ongodsdienstig zou zijn opgevoed, eist men van Joods kerkelijke kant het kind op, eventueel dwars tegen het advies van de psychiater in, die ernstige gevolgen moet vrezen van een dergelijk los-scheuren in geval van grote gehechtheid. Wij begrijpen, dat de Joodse kerk het moeilijk heeft en dat zij om haar toekomst bezorgd dient te zijn. Maar tegen de wijze waarop zij in dit geval van die bezorgdheid blijkt geeft, past ons ernstige protest.

EN hoe staat het in dit verband met de strijd om het processieverbod? De protestantse kerken hebben — ditmaal alle tezamen — een brief naar de ministerraad

*De taal — van 't leven slechts een teken, beeld —
Waardoor men zich elkander mededeelt.
Wee hem, die 't woord hanterend haar gebruikt
Als zwaard, waardoor wat één is wordt verdeeld!*

*Hij dwaalt die altijd naar het nieuwe streeft,
Menend dat de oude waarheid hem begeeft,
Geen goed vergaat — geen nieuwe norm heeft nodig
Die de oude waarden goed begrepen heeft.*

*De conservatief
Alles wat nieuw klinkt, brengt hem van de wijs,
Het dogma is zijn gids hem op de reis,
Insteede van zich in de stroom te werpen,
Bouwt hij een heilig huisje op het ijs.*

Elisabeth Buunk.

Angst, dierbare vijandin

gestuurd met het verzoek het verbod niet op te heffen. Als humanist zijn wij voor de vrije uitoefening van de godsdienstige gebruiken, dus dat verbod ligt ons niet. Maar we voelen heel goed, dat hier de angst van de ene kant en die van de andere zijde slechts onwaardige toestanden schept. Een processieverbod is even ongewenst als een godsdienstoefening met altaar en alle bijbehoren midden op de openbare weg. Noch met een verbod, noch met zulke opdringerige propaganda dient men het geestelijk leven in Nederland, waarbij het nu eenmaal óók op samenleven, dus op verdraagzaamheid aankomt.

En wat een benauwde angstlucht walmt ons tegen als het om de zedelijkheid gaat. De afgelopen maand kan er helaas van getuigen: de verwijdering van de naakten uit de tentoonstelling — van Dongen te Rotterdam, het wegmoffelen van het Schiedamse oorlogsmonument, nog net niet in een museum (wat ditmaal dus wél „mocht”) maar dan toch in een park; en tenslotte het besluit van de gemeenteraad te Heemskerk (N.H.), dat het dragen van badpak op het strand verbiedt en het zwemmen in zee boven 14 jaar. Wat een angst in plaats van een gezonde volksopvoeding, waarbij en lichaam en geest in vrijheid zich kunnen ontplooien! Wat zich tracht te handhaven uit angst, is altijd ten dode opgeschreven. Hoe moeilijk het is het zich van haar vrij te maken. Inderdaad: Angst, dierbare vijandin!

B. C.

100 x f 100.—

Het is ons gebleken, dat wij door de activiteit van slechts enkelen weer belangrijk nader tot ons doel zijn gekomen. Thans zijn 63 certificaten geplaatst.

Dit is een duidelijke aanwijzing, dat het welslagen van deze actie niet alleen noodzakelijk, maar ook *mogelijk* is, mits we in het land nog enkele toegewijden bereid vinden hieraan mee te werken. Een andere oplossing is, dat 37 personen of groepjes zich aanmelden voor een certificaat. Wie is de eerste?

2e verantwoording certificaten Opbouwfonds:

50 R. de J. te Z.	f 100,—
51 Dr. F. B. te A.	„ 100,—
52 L. A. B. te B.	„ 100,—
53 Tj. B. te A.	„ 100,—
54 Dr. A. J. B. te E.	„ 100,—
55 H. P. te Z.	„ 100,—
56 M. C. A. te A.	„ 100,—
57 H. J. F. R. te E.	„ 100,—
58 Gem. Arnhem	„ 100,—
59 Gem. Arnhem	„ 100,—
60 Hr. en Mevr. Prof. Dr. J. M. R. V.	„ 100,—
61 Mej. J. M. B. te 's-Gr.	„ 100,—
62 J. C. S. te 's-Gr.	„ 100,—
63 Hr. en Mevr. R. D. B.—v. S. te 's-Gr.	„ 100,—

Geen godsdienstige bijeenkomst? Dan corvee!

In „Humanitas” van Mei j.l. lezen we:

Zoals bekend staat ons Thuisfront-Humanitas op het standpunt dat er ook een leemte is t.a.v. geestelijk-morele verzorging van de grote groep militairen, welke niet tot een der beide grote kerkelijke groepen behoren.

Een ongewilde, maar treffende bijdrage, tot de juistheid van deze opvatting troffen we aan in een ingezonden stuk en vooral de reactie daarop van „bevoegde” zijde in de soldatenkrant „Het Lichtspoor”, no. 17 van 11 Mei 1949.

„Verplicht ter Kerke?” zo vraagt Dpl. Sold. R. en hij schrijft daarover:

„De contrôle, die de legerleiding via commandanten van onderdelen op de (geregelde) kerkgang van de aan hun zorgen toevertrouwde manschappen houdt, juich ik toe, ook nadat die manschappen de meerderjarige leeftijd bereikt hebben en uiteraard onafhankelijk van het feit, of ik zelf kerkelijk meelevend ben of niet.

Maar ik heb de ervaring, dat de kerkgang periodiek bij compagniesorder verplicht gesteld werd en meestal nadat, zoals mij gebleken is, de geestelijke verzorgers van het bewuste onderdeel, ongetwijfeld terecht, over het geringe kerkbezoek bij de compagniescommandant geklaagd hadden.

Geestelijk goed

Religieuze belijdenis is een geestelijk goed, dat te allen tijde boven het belang van de dienst verheven moet blijven. Ik geloof niet, dat de legerleiding een andere mening is toegedaan en, zoals gezegd, ik juich het toe, dat de legerleiding de vrije uitoefening van iemands godsdienstige plichten garandeert en er contrôle op uitoefent. Maar het verplicht stellen van kerkbezoek, doorgaans met het onofficiële dreigement van corveedienst of exercitie voor de niet-confessionelen op de achtergrond, dat is een regeling, die mij niet kan bevredigen. Daarbij komt nog, dat er in dienst altijd de zeer oppervlakkige, om niet te zeggen: ruwe selectie wordt toegepast tussen: Rooms-Katholiek en... „Protestant”! Tot zover sold. R.

Wat merkt de „bevoegde-zijde” hierover nu op? In de eerste plaats, dat er onderscheid is tussen het verplicht moeten be-

zoeken van godsdienstige bijeenkomsten en godsdienstoefeningen op Zondag. Het bezoek aan de eerste is verplicht met dien verstande, dat de militair schriftelijk aan zijn commandant kan verklaren, dat hij die bijeenkomst niet wenst bij te wonen. „Deze verplichting wordt dus niet door de commandant naar eigen believen al of niet opgelegd.”

Wij zijn zo vrij hierbij op te merken, dat die vrijheid van de militair hier wel zeer formeel is gesteld en er in de praktijk van die ontheffing van de gestelde plicht wel heel weinig terecht komt.

Voor niet waar de corvee of exercitie als vervanging van de godsdienstige bijeenkomst wordt beschouwd. En hier nu is het dat de „bevoegde-zijde” een ongewild, maar ons inziens een sterk pleidooi levert voor uitbreiding der geestelijke zorg, door te schrijven: „Wat het onofficiële „dreigement” betreft, willen wij slechts opmerken, dat het voor de compagniescommandant wel een heel moeilijke puzzle lijkt om met een op het uur der godsdienstige bijeenkomsten (de R.K. en Prot. Christelijke bijeenkomsten moeten indien enigszins mogelijk op hetzelfde uur plaats vinden) zo geslonken onderdeel vruchtdragend te oefenen, anders dan door het doen van corveediensten of exercitiën.”

Oplossing puzzle

Welnu, men zou met de oplossing van die puzzle een begin kunnen maken, door de mogelijkheid te openen voor de niet-confessionelen eveneens bijeenkomsten te beleggen, waar voordrachten worden gehouden met een wel is waar niet-godsdienstige, maar toch geestelijke inhoud.

Voor de buitenkerkelijke humanistische organisaties ligt hier in ieder geval een taak. Zij moeten blijven aandringen op een zo ruim mogelijke interpretatie, of zo nodig wijziging van, artikel 46 sub 5 van het Voorlopig Reglement op de Inwendige Dienst der Koninklijke Landmacht dat aan de kerkelijke gezinde de mogelijkheid geeft tot het beleggen van bijeenkomsten voor militairen. Vanzelfsprekend zijn waarborgen nodig dat uitsluitend de geestelijke vorming en verzorging het doel der samenkomsten is en contrôle daarop van regeringswege wordt gehouden.

MENS EN WERELD

is het orgaan van het Humanistisch Verbond. Redactieraad: Dr J. C. Brandt Corstius, Maurits Dekker, Mr A. Stempels, Adres Redactie: A. van Ostadelaan 147, Utrecht — Adres Administratie: Weerdsingel O.Z. 80, telefoon 10163, Utrecht. Postgiro 304960 t.n.v. Humanistisch Verbond te Utrecht — Advertentie-tarieven op aanvraag. Kleine advertenties voor particulieren f 1,— per regel: kolombreedte 58 mm. — Abonnementscondities: Leden: gratis, niet-leden: f 2,50 per jaar. — Prijs losse nummers f 0,20. — Conditie Lidmaatschap Humanistisch Verbond worden verstrekt door: Centraal Bureau, Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht.

Oog in oog

door

P. C. J. Reyne

Vele uitingen van de moderne beeldende kunst vertonen een merkwaardige overeenkomst met werken die in lang vervlogen tijden buiten het Europese cultuurgebied zijn ontstaan. „Geen wonder,” zegt de boosaardige, „de moderne kunstenaar heeft zich, tuk op sensatie, afgekeerd van de goede, oude traditie en is leentjebuurt gaan spelen bij de wanstaltige scheppingen van Negers en Polynesiërs. Vandaar de overeenkomst.”

Het is jammer voor de boosaardige, dat hij altijd ongelijk heeft. Want dit teruggaan tot de voortbrengselen van primitieve volken berustte niet op sensatielust, de kunstenaar kwam in verzet tegen overgeleverde richtingen, waarvan de trucjes en handgrepen op de academies geleerd konden worden. Hij had het gevoel, dat de traditionele kunst even corrupt was als de samenleving waaraan ze ontsproot. Redding kon er slechts te vinden zijn bij de argelozen, die nog de oorspronkelijke zuiverheid van het doen hebben, doordat ze niet door traditie belast zijn. Drang naar genezing was de oorzaak van het Primitivisme. En inderdaad zijn door de bestudering van de voortbrengselen van andere, „primitievere” rassen de ogen open gegaan voor enkele essentiële wetten, die in de zes eeuwen van Europese werkelijkheidsbenadering nauwelijks toepassing gevonden hadden. Er is een bezinning gekomen op het wezenlijke in de kunstscheppingen van de gehele mensheid en hoe vreemd het ook klinken mag, door deze bezinning verbreekt de Europese kunst haar isolement.

Het zou moeilijk zijn zich een Chinese plastiek uit de Han-periode (206 v. Chr.—221 n. Chr.) als de Beer die hierboven gereproduceerd is, voor te stellen als behorend in de ontwikkeling van de Europese beeldhouwkunst van Giovanni Pisano ($\pm$ 1300) tot en met Rodin ($\pm$ 1900), doch denk dit beeld vergroot en geplaatst in het park van Sonsbeek¹⁾, het zal niet detoneren bij het werk van Jozef Cantré, Henry Moore of Czaky.

Wanneer we kunnen ontdekken, wat de Chinese beeldhouwer van 2000 jaar geleden hier gewild heeft, zullen we tevens iets geleerd hebben over de opvattingen, waar onze moderne beeldhouwkunst van uitgaat.

Wezen van het dier

Reeds bij een oppervlakkige beschouwing wordt het duidelijk, dat de optische verschijningsvorm van het dier bij deze vormgeving allerm minst doorslaggevend is geweest. De verkennende blik is hier niet blijven hangen aan de oppervlakte (geen poging werd er gedaan om de ruige berenpels weer te geven), de beeldhouwer is doorgedrongen

„De beer”

tot het wezen van het dier. Dit werd begrepen als een openbaring van lompe kracht, als een brok bedwongen oergeweld. Deze visie bepaalde de zware geslotenheid der massa's, de gedrongen kogelvorm van het lichaam, de vervaarlijke ronding van de nek, de zwaarte van de kop. Begrip van het wezen werd hier onmiddellijk omgezet in vormen, die weliswaar niet voldoen aan de regels van de klassieke schoonheidsleer, maar die door hun expressiviteit en hun absolute ruimtelijke werking de adels hebben van alle grote beeldhouwkunst.

Expressiviteit: men zie — bij alle kracht — de gemoedelijke onbeholpenheid van het dier uitgedrukt in die wat uitgezakte hurkzit en in die logge, in het bovenste gedeelte sterk gedeformeerde, voorpoot. Maar door die gemoedelijkheid heen speelt een element van kwaadaardigheid, men lette op de wijd

opengesperde muil en de kussenvormige verhoging van de neus.

Een krachtige karakteristiek, maar daarom nog geen portier van een bepaald individu. Kracht, onbeholpenheid en verraderlijke gemoedelijkheid zijn begrippen, die we steeds weer zullen aanwenden, wanneer we onze ervaring „beer” onder woorden willen brengen. Meer dan een slaafse of geïdealiseerde kopie van de natuur is deze plastiek de onmiddellijke neerslag in beeldende taal van een menselijke ervaring: het wezen van het object. Het is een symbool, even goed als die andere beer die voor Maupertuis „ghinc sitten over sinen staert”, ten slotte een symbool is.

1) Daar wordt gedurende deze zomermaanden een tentoonstelling van moderne Europese beeldhouwkunst gehouden, die tot de allerbelangrijkste gebeurtenissen op dit gebied gerekend moet worden.

(cliché Uitgeverij Contact)

Miskende buiten christelijke beschavingsbronnen

Drie Stromingen

Al eerder hebben wij kunnen vaststellen dat zich drie stromingen in de Nederlandse politiek kunnen voordoen wanneer er geestelijke waarden ter sprake komen. Ten eerste de stroming ziet alleen het Christendom en verder bestaat er niets, althans behoort er niets te bestaan. Dan zijn er, die op christelijk standpunt staan maar toch wel oog hebben voor het bestaan van anderen dan Christenen. Zij vinden dan voor zichzelf de oplossing, dat wat er goed is in die anderen toch vrucht is van christelijke bodem. En tenslotte zijn er de humanisten die zich in afwisselende mate in het gesprek mengen.

Toen de Tweede Kamer onlangs debatteerde over het Statuut van de Raad van Europa is er gelukkig geen vertegenwoordiger van de eerste stroming aan het woord geweest. Tenminste: er heeft wel een anti-revolutionair gesproken; maar die heeft het niet over de geestelijke grondslagen van de Raad van Europa gehad.

En de tweede stroming bleek gegroeid. We hoorden dat geluid n.l. uit de christelijk-historische kring, zij het heel zwak en voorzichtig, en ook uit de kring van de K.V.P., iets minder maar naar onze smaak toch nog al te zwak. De zuiverste vertegenwoordiger van deze richting was de V.V.D.-er mr. Oud.

Europese samenwerking

Het Statuut van de Raad van Europa is een verdrag. Zo'n verdrag heeft een z.g. préambule, een soort inleiding, die algemene grondslagen behelst. Nu had indertijd de Nederlandse delegatie bij de onderhandelingen over het Pact van Brussel niet getracht de Christelijke grondslag van dat verdrag uitdrukkelijk opgenomen te krijgen. Daar heeft de toenmalige Minister van buitenlandse zaken heel wat over te horen gekregen in de Staten-Generaal. Zijn opvolger heeft nu bij de onderhandelingen over het Statuut van de Raad van Europa meer zijn best gedaan in deze richting, zij het dan zonder succes. Wat niet wegnam, dat de confessionele partijen het niet vermelden van het woord „christelijk” in de préambule betreurden. En ook mr. Oud, lid van een niet confessionele partij, betreurde het.

Waarom?

De grondslagen in de préambule zijn de geestelijke en zedelijke waarden, welke het gemeenschappelijk erfdeel zijn van de volken van Europa en de ware bron der vrijheden. Mr. Oud ziet nu als dat gemeenschappelijk

erfdeel de christelijke beschaving. De vrijheden, waarop wordt gedoeld zijn vruchten van die christelijke beschaving. Dit had in de préambule van het Statuut moeten staan.

„Zedekundig christelijk?”

De heer Oud komt dan, verder redenerende, tot de slotsom dat zij, die onderschrijven wat er tenslotte in de préambule is terechtgekomen „zedekundig Christenen” zijn. Hij zei ook, dat er naar zijn mening tussen humanisme en christendom geen tegenstelling bestaat. Een stelling die in het algemeen wel kan opgaan zolang men alleen naar het zedekundige kijkt. Maar dat wil nog niet zeggen, dat een humanist, een moderne humanist wel te verstaan, zich christelijk zal noemen, ook niet als men er het bijwoord „zedekundig” voorzet. Misschien dat sommigen van ons er geen bezwaar tegen zouden hebben. Maar de meesten zullen zich toch met het woord „christelijk” liever niet zien aangeduid. Vooral niet omdat in de redenering van mr. Oud het christendom de enige bron is voor zedekundige waarden.

De heer Oud is een zeer belezen man en we kunnen niet aannemen, dat hij van de klassieke oudheid geen kennis heeft genomen. Toch moet het hem ontgaan zijn, dat ook daar zedekundige bronnen te vinden zijn. En ook algemeen gesproken negeert hij, gelijk zijn confessionele medeleden in de Kamer, de buitenchristelijke zedekundige bronnen, waarvan in West-Europa toch waarlijk wel iets is waar te nemen.

De humanisten, die menen zich geen christenen te kunnen noemen, zo zei hij, aanvaarden de vruchten van de christelijke beschaving, het grote goed als de vrijheid, evengoed als degenen, die zich uitdrukkelijk belijders van het christendom noemen.

Onze eigen vruchten

Zeker, wij kunnen bepaalde vruchten aanvaarden. Maar wij, humanisten, hebben ook onze eigen akkers en boomgaarden, waar wij vruchten plukken en waar zovelen vóór ons vruchten hebben geplukt. Het is ons dus heus niet alleen te doen om een benaming.

En wanneer een eeuw geleden een Joods Kamerlid, de heer Godefroi, kon zeggen „zedekundig ben ik Christen”, — een figuur, door mr. Oud thans ten tonele gevoerd —, dan sprak deze heer Godefroi voor zichzelf

en niet voor de humanisten.

Neen, dan was hetgeen de katholieke mejuffrouw Klompé zei, eigenlijk sympathieker. Zij probeerde niet de humanisten een christelijk jasje aan te trekken. Zij probeerde ons ook niet, gelijk de chr.-hist. mr. Schmal scheen te doen, tot „onbewuste christenen” te maken. Zij volstond met te erkennen, dat er ook niet-christenen zijn. En verder sprak zij voor zich en haar partijgenoten toen zij de christelijke levensbeschouwing de beste noemde.

Dit was een soort getuigenis, een fundering van eigen visie. Toegegeven moet worden, dat men met het systeem-Oud internationaal wellicht verder komt. Maar overigens moet het ons van het hart, dat hetgeen er internationaal tenslotte is bereikt, ons meer ligt dan wat de heer Oud wenste.

Slot maakt veel goed

Er zou over dit Kamerdebat nog veel te zeggen zijn. Maar wij moeten ons beperken. Laat ons dus alleen nog memoreren, dat de socialist Van der Goes van Naters de minister van buitenlandse zaken op de valreep nog een belangrijke uitspraak ontlokte.

Minister Stikker had in zijn antwoord in eerste termijn gesproken, nauw aansluitend bij hetgeen de heer Oud had gezegd. Bij de replieken nu zei de heer Van der Goes o.m. het volgende:

„De bronnen, die gezamenlijk de West-europese akker vruchtbaar maken . . . zijn door de minister geschetst als de christelijke zedenleer in bepaalde nuances. Ik zou juist, waar dit West-Europa aangaat, hierbij zeer nadrukkelijk willen zien vermeld het West-europese humanisme.” Verwijzende naar zijn leermester Krabbe ging hij verder: „Iemand, die het gezag van het Recht als uitgangspunt aanvaardt, althans voor het maatschappelijk en politiek denken — en daarover hebben wij het —, die in dit opzicht dus humanist is, meent te voldoen aan de eis van die zedelijke basis, die voor deze rechtssamenleving van volken absoluut noodzakelijk is. . . . Ik zou gaarne willen weten of de minister er mee instemt, dat het humanisme, zo verstaan, toch ook wel een van deze bronnen is.”

Minister Stikker gaf de heer Van der Goes aan het slot van zijn dupliek eigenlijk meer dan deze gevraagd had. Het was taal naar ons hart. Luister maar naar hetgeen de minister zei:

(zie verder pag. 5)

Beroepskeuze en levensbeschouwing

Deze maanden wordt in menig gezin over toekomst en beroepskeuze van kinderen gedacht en beslist. Komt hierbij de levensbeschouwing aan de orde? Wie hieraan mocht twijfelen, doet goed er kennis van te nemen dat er bepaalde vakken zijn, die van ouds in de belangstelling stonden van bepaalde groepen der bevolking. Het is niet toevallig dat het militaire beroep van ouds in trek was in die kringen, waar vaderlandsliefde eerste deugd was, het is niet toevallig dat verplegen van zieken en gebrekkigen van oudsher in Christelijke kringen gewaardeerd en aanbevolen werd, en het is tenslotte (deze reeks kan uitgebreid worden!) niet toevallig dat uit de kringen der humanisten te allen tijde paedagogen voortgekomen zijn.

Het verband tussen levensbeschouwing en beroep is echter niet zo nauw, dat er tussen hen beide een onverbreekbare band zou bestaan. Voor velen is het beroep niet de plaats waar men zijn levensbeschouwing het best kan realiseren; dit kan beter in vrije tijd, elders geschieden, voor wie zo denken. Verder zijn er beroepen waar de levensbeschouwelijke aspecten slechts zijdelings aan de orde komen. Hoe belangrijk wij een gevestigde levensbeschouwing ook mogen achten (kan de jonge mens van 18 jaar hier reeds op bogen?), wij moeten ons wel wachten zonder nadere overweging de eis te stellen dat deze in de beroepskeuze duidelijk te voorschijn komt. Geen twee mensen zijn gelijk en elk mens kan veranderen. Generaliseren is dus zeer verwerpelijk.

Zo zijn er bij de keuze van een beroep twee andere eisen, die wij eerder moeten stellen.

Kans op ontplooiing

Allereerst moet met nadruk gezegd worden dat het vak der keuze een mens de kans moet geven zijn gaven en mogelijkheden zo voordelig mogelijk te ontplooien. In de tweede plaats is het goed, nooit te vergeten dat het vak onze keuze een toekomst op moet kunnen leveren. Deze opmerking is vooral gericht tot de ouders van meisjes. In één onzer weekbladen werd onlangs betoogd dat een kantoorbetrekking, waar een meisje leert typen, haar op de duur geen zelfstandig bestaan garandeert. Dit klopt geheel met mijn ervaring. Een vrouwelijke kantoorbediende boven de 30 jaar maakt geen kans voor zich zelf en voor haar kinderen een behoorlijk inkomen te verdienen (ik denk aan de weduwe, aan de gescheiden vrouw en aan de ongetrouwde vrouw). Ons besef van menselijke waardigheid eist dat wij, man of vrouw, een **volwaardig** beroep kiezen.

Wanneer aan deze twee voorwaarden voldaan is, komen andere momenten naar voren en ik kan niet nalaten aan een zeer

bepaald voorbeeld toe te lichten hoe belangrijk het is dat ook de levensbeschouwing zich doet gelden. Ja, zonder invloeden van levensbeschouwelijke aard komen belangrijke cultuurgoederen in gevaar. De Spartaanse en fascistische opvattingen oordeelden dat ongelukkige, achterlijke kinderen, krankzinnigen en ouden van dagen nutteloos waren en dienovereenkomstig werden in Nazi-Duitsland duizenden ongelukkigen vermoord. Het heet dat wij anders denken, doch het is een feit dat vrijwel alle inrichtingen, waar deze zieken en invaliden verpleegd worden, met een benauwend tekort aan personeel moeten werken: in de praktijk zetten wij de lijn der nazi's dus voort en laten deze ongelukkigen in de steek!

Er ontbreekt iets

Wijst dit er niet op dat er iets ontbreekt aan de doorwerking onzer beginselen in onze harten? Is menselijkheid alleen maar een leus? In het Noorden des lands, waar slechts in Friesland één neutrale inrichting bestaat voor de verpleging van geesteszieken, waar dus in Drenthe en Groningen uitsluitend in Christelijke inrichtingen verpleegd wordt, hebben de predikanten de personeelssituatie door een stelselmatige actie belangrijk weten te verbeteren. Trekken de neutrale inrichtingen elders in het land aan het kortste eind door een gebrek aan bewust en positief humanisme? Wie in zijn levensbeschouwing meer voelt dan een intellectueel spel met woorden of leuzen, weet dat het ook voor het humanisme een erezaak is er zorg voor te dragen dat aan de eerbied voor het menselijke leven, hoe armzalig, hoe invalide, hoe ziek ook, vastgehouden wordt.

Het verzorgen van een hopeloos zieke, van een mensenwrak is op een bepaalde wijze symbool voor één onzer hoogste idealen. Wij kunnen, neen, wij moeten in onze kringen bewogenheid verwachten voor dit menselijke gebeuren, voor deze idealen. Bij de vakkeuze zal het dus ook een rol moeten spelen. Het ligt misschien niet op onze weg op sectarische wijze speciale ziekenhuizen en inrichtingen, zoals de Christelijken dat doen, in te richten, maar het is toch anderzijds wel zeer gewenst dat men zich ook in onze kringen van zijn verantwoordelijkheid bewust is.

Dit bewustzijn vindt een voortreffelijke uiting in de beroepskeuze. Dit is natuurlijk geen reden op te houden voor betere lonen en betere arbeidsvoorwaarden te strijden. Deze zijn reeds veel verbeterd, zijn nog niet volkomen bevredigend, doch men bedenke hierbij wel dat ook al zouden lonen en werktijden ideaal zijn, het geestelijk inspannende en veeleisende van dit werk nooit zal veranderen; dit is alleen maar te dragen door innerlijke bewogenheid en door idealis-

me dat hier een taak en een plicht ziet. Een kantoorbetrekking zal altijd makkelijker blijven, ook al levert deze op de duur geen levensonderhoud, wat het verpleegstersvak wel doet.

Ik ben er vast van overtuigd dat ook onze kringen dit idealisme op kunnen brengen, dat wij er niet in zullen kunnen berusten dat wij in zake de verzorging van zieken en ongelukkigen op Christelijke Samaritanen zijn aangewezen. Was dit niet het geval dan zou het slecht met ons gesteld zijn.

Idealisme

Laat het ons daarom een troost zijn te weten dat dit idealisme ook in andere kringen niet spontaan tevoorschijn komt, maar door geestelijke leiders opgewekt, aangespoord en tot ontplooiing gebracht moet worden. Om deze redenen aarzel ik dan ook niet dit punt hier aan te roeren. Ik weet dat er andere beroepen zijn, waar precies hetzelfde verschijnsel met enigszins andere woorden te beschrijven valt. Een ieder spreke voor de waarden, die het dichtst binnen zijn bereik vallen; er zijn hier geen tegenstellingen; steeds gaat het om belangrijke kanten van onze levensbeschouwing, die soms buiten elk beroep om verdedigd dienen te worden, die zeer vaak echter ook in het kader van een degelijk geleerd beroep pas volle ontplooiing en waarde krijgen.

V. W. D. S.

Beschavingsbronnen

„Wat de laatste vraag van de heer Van der Goes van Naters betreft, ik heb straks getracht aan te tonen, dat er vier elementen zijn die steeds in de federalistische gedachte in Europa gespeeld hebben: de religieuze, de politieke, de economische en de idealistisch-pacifistische. Ik heb daarbij als mijn persoonlijke visie gesteld, dat het religieuze element de sterkste binding is, maar dat neemt niet weg dat ik er van overtuigd ben, dat de humanistische stromingen in Europa van zeer grote waarde zijn en dat deze ongetwijfeld kunnen en zullen meewerken aan de uitrusting van de gedachte van het tot stand brengen van een grotere eenheid in Europa.”

Dit was het slot van het debat. Het maakte veel, heel veel, goed.

Ss.

Het Juli en Augustusnummer zullen uit 8 pagina's bestaan.

Gesprek tussen christenen en humanisten

Bij de opening van de week-end-conferentie van de Arbeidsgemeenschap Woodbrookers op 21 en 22 Mei j.l. te Bentveld gehouden, verklaarde ds. A. v. Biemen, directeur van die Arbeidersgemeenschap, dat de oprichting van het Humanistisch Verbond hem met veel vreugde had vervuld, maar dat hij bevreesd was dat beide partijen zich nu steeds meer in eigen visie zouden opsluiten. Met veel nadruk betoogde hij, dat het gevoel van verantwoordelijkheid voor de ander ertoe moest leiden, dat men de andersdenkende als mens niet in de steek zou laten (niet laten „stikken”, zoals hij nader omschreef).

Dr. D. H. Prins, lid van de gemeenschap Den Haag van ons Verbond, begon zijn 's Zaterdagavond gehouden inleiding over: „De visie van het humanisme op mens en maatschappij”, met uit te spreken, dat men niet bang mag zijn dat geliefkoosde denkbeelden aan het wankelen gebracht worden, maar dat men steeds bereid moet blijven om los te laten als men daarmee beter inzicht kan verwerven.

In het centrum van de belangstelling stonden dit week-end de innerlijke belevenissen of zg. religieuze ervaringen van de mens. Men sprak over die momenten, waarop men alles (d.w.z. zichzelf en de wereld) anders gaat zien, zich boven de kleine enge persoonlijke belangen verheft tot een gevoel van verbondenheid met het geheel, dat in tegenstelling staat tot de eigen onbelangrijke. In die geestelijke sfeer beleeft men datgene wat richting geeft aan een mensleven, kan men afstand nemen tot eigen leed. Dit maakt het dan weer mogelijk innerlijke rust te vinden en aandacht te krijgen voor de tragiek van de ander. Bij dat gevoel van beter te willen zijn en verder te willen zien, heeft men de ervaring niet meer zichzelf (d.w.z. de alledaagse mens) te zijn — en de gelovige christen zegt dan dat „God” werkt in de mens.

Aldus uitgaande van het alledaagse en bekende naderen we met deze dingen de „diepste” mysterieuze kern (ook genoemd het „hoogste”, het „goddelijke”) van het menselijk bestaan, en — zo zei dr. Prins — hier schieten eigenlijk alle woorden tekort. Men kan daarover slechts in „beelden” spreken, wat toch nog niet meer is dan met de vinger wijzen naar het onbegrijpelijke en onzegbare.

Ds. J. de Graaf uit Overveen, „De visie van het evangelie op mens en maatschappij” vertolkend, sprak dadelijk over „GOD”, aldus de menselijke waardigheid benaderend door van het mysterie uit te gaan. Hij gaf bovendien als zijn overtuiging te kennen, dat hij toch betere symbolen gebruikte dan de humanist als men spreekt over deze belevenissen, die de mens het gevoel geven van „dat ben ik zelf niet”. Zo geeft dan de

term „evenbeeld Gods” uit het bijbelse scheppingsverhaal juist dat aan, wat (ook naar onze mening) de mens verheft boven de dieren. Maar daar de mens geneigd is tegen „het goddelijke in zich” in opstand te komen („zonde”), heeft hij ruimere, boven zijn persoon uitgaande, goddelijke activiteit („genade”) nodig, om tot de wezenlijkste menselijke waarden te geraken. Inleider beschuldigde de kerken ervan, zo lang nagelaten te hebben erop te wijzen, dat het doel van het menselijk leven niet is bereikt met de innerlijke ervaring van vernieuwing of omkering („verlossing of bekering”), maar dat dan pas begint de taak van de mens in deze wereld om zijn scheppend antwoord te geven. Hij prees het in het humanisme dat het deze opdracht aan de mens veel directer en duidelijker uitsprak.

Als belangrijke klanken die gehoord konden worden, zou ik nog willen vermelden de verklaringen dat „ieder zijn strikt eigen weg tot God” moet gaan, en dat zich geen twee mensen eenzelfde beeld van de Christus hebben gevormd. Als heel merkwaardig trof mij nog een andere uitspraak van christelijke zijde daar in Bentveld, n.l. dat iemand de term „persoonlijke god” te beperkt vond en liever sprak van „onpersoonlijk god”, daarmee aangevende dat de grootsheid van het aldus aangeduide mysterie de enge grenzen van het persoonlijke verre overschreed.

In het gesprek legde dr. Prins er nogmaals de nadruk op, dat de beeldspraak van christenen en humanisten beiden slechts gebrekkig kan zijn, het gaat echter om de zelfde innerlijke belevenissen waarvoor men verschillende woorden gebruikt. Het trof ons dat velen uit de niet-humanistische hoek het blijkbaar eens konden zijn met de uitspraak, die dr. Prins op de kadercursus in Utrecht (23 November 1947) gedaan had, n.l. dat de verwarring altijd ontstaat, wanneer men letterlijke betekenis gaat hechten aan de gebruikte symbolen.

Aan de andere kant moet worden opgemerkt, dat aan deze christenen, die in zo belangrijke mate verdraagzaamheid en critische zin vertonen, hier slechts één zijde van het hedendaagse autonome humanisme werd getoond. Slechts op twee momenten kwamen scherpe tegenstellingen voor de dag. Dat was ten eerste, toen referent (ondergetekende) betoogde, dat bij de opbouw van een bevredigende mens- en wereldbeschouwing, die de toets der critiek zou kunnen doorstaan, men de gegevens van de hedendaagse natuurwetenschappen niet mag veronachtzamen. En dat daarom de christelijke beeldspraak ons toch te primitief en te antiek aandoet. Ten tweede koos hij stelling tegen de opvatting dat het humanisme pas in en dank zij het christendom geboren

kon worden, zodat het als een uitsluitend christelijke erfenis moet worden beschouwd. Daarbij herinnerde hij aan de vele grote humanistische denkers vóór en buiten het christendom.

Het was een conferentie geheel in de geest der Arbeidsgemeenschap der Woodbrookers, die immers voortdurend evangelie, humanisme en socialisme met elkaar wil confronteren, waarbij men van de deelnemers aan dit gesprek eerbied en openheid vraagt voor elkaars overtuiging.

J. VAN ETINGEN.

„Kop op”

Zo heet het met veel animo geredigeerde — en hopelijk ook gelezen — blad van de Rijkswerkinrichting „Marum”, kamp voor jonge politieke delinquenten. Bij lezing blijkt, dat de redactie haar taak uitstekend verstaat. Er is een levendig contact met de Volkshogeschool te Bakkeveen en de jonge kampbewoners worden goed georiënteerd op maatschappelijk en geestelijk gebied. Zowel de kerkelijke als de humanistische richting komen er aan het woord en soms in discussie. Het stemt verheugend, dat de sociale ambtenaar van de R.W.I. Marum zijn taak zo opvat.

De OMNIBUS rijdt!

Ja, de OMNIBUS VOOR DE JEUGD rijdt

en wordt overal met vreugde en enthousiasme begroet.

De pers is vol lof.

Zo schrijft het Nieuw Utrechts Dagblad:

„Kinderlectuur, die niet alleen psychologisch, maar ook literair volkomen verantwoord kan worden genoemd. Wil men de jeugd zin voor schone letteren bijbrengen, dan kan men niet beter doen dan haar deze Omnibus ter lezing te geven. De geestdrift en vreugde waarmee de bijdragen geschreven zijn, verspreiden haar glans over het gehele boek”.

„Het Parool”:

„Wat ziet het er ontzettend leuk uit in dat groen-rode jasje, wat is het goed verzorgd, wat een uitstekende illustraties een voortreffelijk jeugboek”.

„Handelsblad”:

„Hulde voor het initiatief!”.

In één boek een hele bibliotheek!

532 pagina's tekst, 207 illustraties in zwart en titelplaat in kleur.

DE PRIJS IS SLECHTS f 8.90

VRAAGT UW BOEKHANDELAAR OM
DIT PRACHTIGE GEZINSBOEK

N.V. Amsterdamsche Boek- en
Courantmaatschappij, Amsterdam

De motor draait . . .

Enkele tradities beginnen in ons Verbond te ontstaan. Weekends, districtsdagen, zomerkampen, Muiderslotavonden (daar hoort u in 't volgend nummer meer van) zijn landelijk, regionaal en plaatselijk ieder jaar terugkerende gebeurtenissen, die voor velen van onze leden betekenis krijgen.

Het is dan ook zeer verheugend dat voor dit werk een sterk groeiende belangstelling is. Aan onze zomerkampen nemen dit jaar

Districtsdag Groningen

Het district Groningen-Drente van ons Verbond hield Zondag 19 Juni een familiedag in het Noordlaarder Bos. Ook leden van de J.G.O.B. waren aanwezig.

De kennismaking van de verschillende „familieleden” vond plaats onder het gebruik van een kopje koffie. Enkele leidsters van de V.J.B. hadden zich over de kinderen ontfermd, zodat de ouderen rustig van het programma konden genieten.

Piet Everaarts speelde prachtig op zijn hobo. Daarna sprak Mr. Warburg over „Humanisme en Geweld”. Dit wekte een levendige discussie op.

's Middags was er nog een programma van samenzang onder leiding van Sake Boima, declamatie van Mevr. Visser—van Weert en hobo- en vioolspel van Piet Everaarts. Allen gingen voldaan en met de beste voornemens naar huis terug.

Districtsdag Friesland

Zondag 26 Juni hield het district Friesland een bijeenkomst welke in hoofdzaak bestond uit een boottocht op de Friese meren. De tocht werd aangevangen en beëindigd te Sneek, waar de Heer Jonker voor dat doel een gezellig bootje gehuurd had. Ondanks het matig goede weer, was er zoveel liefhebberij voor sport en onderlinge gedachtenwisseling dat er geen behoefte was aan enige zwaardere geestelijke kost.

We hopen een volgend maal met evenveel genoeg uit te gaan en dan te bereiken dat iedereen toch met iedereen in contact komt. Het kan dus nog beter, niettemin vonden de 50 deelnemers, dat het een goede dag was.

We wachten nu af wat Gorredijk voor ons zal doen tot het houden van de jaarlijkse paddenstoelentocht. Willen Groningen en Drenthe die ook in de gaten houden?

Districtsdag Noord-Holland

Ons jonge Verbond is reeds bezig tradities op te bouwen. Een er van is de nu voor de derde keer gehouden jaarlijkse familiedag in de duinen van de Amsterdamse Waterleiding, ditmaal georganiseerd door het gewest Noord-Holland en de hoofdstedelijke Buitenwerkkommissie op Zondag 3 Juli. Enkele flitsen: ruim honderd ouderen en kinderen, uitzonderlijk mooi weer, een ideale omgeving, aparte programma's voor de kinderen, voor de ouderen een ernstig woord over het gevoelselement in onze kring, een praatje over de duinen met hun dieren en planten, zinrijke gedichten over Holland en de natuur, een kostelijk sprookje van Hameln's rattenvanger, canons en driestemmige liederen van het koortje Vox Humana, een boertig lekespel van de Paardendief van Driehuis, vrolijke samenzang, een gezellige gemeenschappelijke maaltijd en bovenal dat rijke gevoel van je één te weten met al die anderen, dat gevoel van vreugde en schoonheid te beleven met een groep gelijkgezinden, dat gevoel van samen een gemeenschap te zijn.

Dát is de grote betekenis van ons buitenwerk!

Zomertocht naar Loevestein

De zaal in Gorcum stroomde boordevol, toen wij Zondag 3 Juli onze tocht onderbraken om koffie te drinken. Letterlijk in alle opzichten kunnen wij deze excursie uitstekend geslaagd noemen. Alles werkte mee tot dit succes. Het weer was ongekend goed voor de zomer van 1949. De deelname bijna overweldigend: 77 Amsterdammers en 9 Bussumers per autobus en dan nog..... 149 andere „provincialen” per diverse gelegenheden uit (alphabetisch) Delft, Dordrecht, Gouda, 's-Gravenhage, Leiden, Rotterdam, Schiedam en Tiel. Het initiatief van het D.B. van de Fed. Amsterdam is dus wel in zeer goede aarde gevallen. De deelname van „buiten” was vrijwel geïmproviseerd. Hoevelen zouden aan een minder bescheiden oproep gehoor hebben gegeven? Het leek nu al op een congres!

Omstreeks half negen vertrokken de drie bussen (één ging via Bussum) en om ongeveer 7 uur zal de laatste Amsterdammer thuis geweest zijn. En naar

ongeveer zes honderd mensen deel, de tocht naar Loevestein telde twee honderd vijftig deelnemers, districtsdagen en weekends met honderd of meer deelnemers zijn geen uitzondering. Als we er in slagen, en we zijn daarmee op de goede weg, dit werk vanuit het humanisme een eigen inhoud te geven, dan is de betekenis ervan naar de omvang en naar de diepte in de naaste toekomst niet te onderschatten!

mijn mening was de tocht geen minuut te lang. Wij zagen de statige Vecht, de rijke boomgaarden van de „Utrechtse driehoek”, onze grote rivieren en toen Gorcum, het stille oude vestingstadje. Dan een verfrissend boottochtje met eerst het gezicht op Woudrichem, dat andere vestingstadje aan de overkant van de „Waal-Merwede” en verderop ons doel „het slot Loevestein”. Van buiten ressorteert dit complex van het kasteel met de later er om heen gemaakte wallen onder „Oorlog” en binnen onder „Kunsten en Wetenschappen”. Dr. Noordenbos merkte op, dat dit helaas zo symbolisch is voor onze samenleving. Slechts ten koste van oorlogsellende zijn er rustperiodes voor het schone en geestelijk waardevolle.

Onder leiding van de slotvoogd zagen wij het oude gebouw, waar zovelen om verschillende redenen en in verschillende eeuwen in gevangenschap zuchtten en op ontvluchting zonnen. Zo ook één der drie groten, die wij die dag vereerden: Hugo de Groot. De restauratie van het gebouw vordert zo goed, dat het niet te optimistisch lijkt om nu reeds plannen te beramen tot het houden van een reünie in de volgende zomer in het slot. Dan kan bij groter opgezette organisatie humanistisch en reislustig Nederland in grote getale aanwezig zijn in „de verenigde zalen” van „onze historische burch”.

Na de terugkomst in Gorcum werd snel geluncht en daarna hield Mevr. Romein—Verschoor haar toegezegde „praatje” zoals zij het zelf liever noemen wilde. In een korte en treffende causerie legde zij verband tussen de drie grote Nederlanders, die wij op deze „bedevaart” herdachten: Hugo de Groot, Erasmus en Spinoza. Deze drie hadden volgens spreekster, ondanks hun sterk verschillende karakters hun non-conformisme gemeen. Zij lieten zich noch ter eenre, noch ter andere zijde in groepen of partijen onderbrengen.

Niet zonder opzet vestigde Mevr. Romein er juist nu de aandacht op, in deze tijd, nu iedereen het zo nodig schijnt te vinden, dat men zwart of wit, vóór west of vóór oost, of zo maar vóór of tegen iets is. („Right or wrong, my party”).

Partij kiezen, zei spreekster, is niet altijd noodzakelijk, als men op een kritiek moment maar zeker weet, wat recht of onrecht is. Na nog te hebben stilgestaan bij de verschillen die er bestaan tussen de drie genoemde persoonlijkheden, beëindigde Mevr. Romein haar korte, maar krachtige, samenvattende inleiding. Dr. Noordenbos sprak een kort slot- en dankwoord namens alle deelnemers. Voor de niet-Amsterdammers begon de gescheiden terugtocht naar de plaatsen van herkomst.

De Amsterdammers en de Gooiers maakten nog een prachtige terugtocht door Zuid-Holland's landelijk schoon. In het nog steeds zo zwaar geschonden Rotterdam werd voor het beeld van Erasmus van Rotterdam gestopt. Met het geopende boek in de hand, staat dat beeld daar nog ongeschonden, zij het op een andere plaats. In Den Haag zagen wij het beeld van de peinzende Spinoza, aan de Paviljoensgracht. De rijke, bloeiende akkers van de Haarlemmermeerpolder vormden het laatste „buiten”, dat wij zagen op deze op elk gebied zo overdadige, zomerse dag. Zoiets moet meer georganiseerd worden! Het was een goede dag.

N. F. J. SCHAAKE.

Kinderfeest te Amersfoort

In Amersfoort zijn door bemiddeling van het Buitenkermelijk Bureau voor Buitenlandse Pleegkinderen een aantal noodlijdende kinderen uit Duitsland en Frankrijk ondergebracht. Wat het voor deze kinderen betekent, om drie maanden in een gastvrij Nederlands gezin in een gezonde omgeving te zijn, kan slechts hij ten volle begrijpen, die deze kinderen in hun eigen, vaak miserabel milieu, thuis heeft gadeslagen. Het was een goede gedachte deze kinderen met hun Hollandse pleegbroertjes en -zusjes een keer samen te brengen. En waar zou dit in Amersfoort beter kunnen dan op het prachtige, bosrijke, terrein van de Internationale School voor Wijsbegeerte? Prof.

Mennicke, de directeur van de school, verwelkomde de kinderen met een aardig speechje, eerst in het Hollands, daarna in het Frans en Duits. Hij legde uit dat de school de vriendschap onder de mensen wilde bevorderen.

Natuurlijk de allerkleinsten zullen niet alles hebben begrepen, één van hen vertelde later vol trots dat hij in de school in de Mennickestraat was geweest, maar het verschil van sfeer in deze school en in het grauwe bunkergebouw thuis zullen ze toch hebben gevoeld. En dan dat zorgenloze spelen in het grote bos! Daar gingen ze in een grote kring, hand in hand, Fransen, Duitsers en Hollanders. Kleine mensjes nog, met dezelfde behoefte aan veiligheid, met dezelfde gelukkige joligheid. Natuurlijk ontbrak een passende tractatie niet.

Erg belangrijk was dit alles niet, een klein groepje kinderen, ergens aan de rand van een provincie-stadje in het, in internationale kring niet al te zwaar tellende, Holland. En toch.....

Eindhovense familiedag

Buitendagen, excursies, boottochten, wandelingen — dat zijn de gelegenheden waarop de leden der gemeenschappen elkaar ontmoetten, al of niet in gezinsverband. Het gaat niet aan over al deze vrolijke, genoegelijke dagen uitvoerig te schrijven. Een uitzondering mag echter worden gemaakt voor de familiedag, die op 19 Juni in Oost-Brabant werd gehouden, te Waalre. Onze zuidelijke gemeenschappen hebben het immers niet gemakkelijk en missen het voordeel van een snel en veelvuldig contact. De familiedag was zo opgezet, dat 's morgens, terwijl onze hoofdredacteur sprak over „De toenemende betekenis van het moderne humanisme voor het geestelijk leven in Nederland”, de kinderen elders onder leiding een speelgelegenheid hadden. De koffietafel en middagwandeling verenigden allen echter in grote gezelligheid, spel en dans. Aan het slot ging aller hartelijke dank uit naar de heer en mevrouw van den Berg, die zulke voortreffelijke gastheer en gastvrouw waren.

Almelo

De Gemeenschap Almelo hield op Zondag 26 Juni jl. in het Natuurvriendenhuis Kriekenhaar een geslaagde bijeenkomst, die werd bezocht door 34 mensen, waaronder 22 leden, terwijl de meegenomen (13) kinderen konden worden beziggehouden. De heer M. Knoop, leraar in de paedagogiek M.O. te Deventer sprak over „Humanistische levensstijl en humanistische opvoeding”.

Na enkele uitwijdingen over de gevaren van een nihilistische houding en de waarde van het contact met onze medemens, het verschil tussen intellectuele en morele begaafdheid, ontwikkelde hij het idee over opvoeding, zoals dit door Kohnstam, (in navolging van Pestalozzi) is geformuleerd en duidde verschillende moeilijkheden van de opvoeding aan.

Na de rede volgden een wandeling en een koffie-maaltijd.

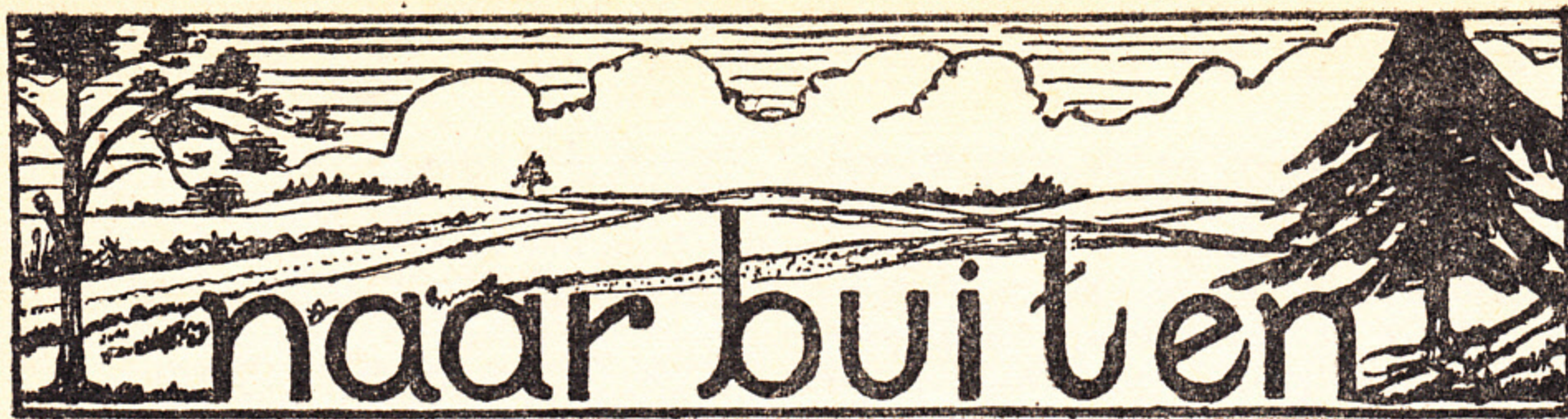
Van de gelegenheid tot het stellen van vragen en het plaatsen van opmerkingen werd door velen gebruik gemaakt, terwijl de sfeer zeer ongedwongen was. Zodat de Gemeenschap op een geslaagde dag kan terugzien.

Arnhem

Onze Gemeenschap organiseerde op Zondag 10 Juli een gemeenschappelijk bezoek aan de tentoonstelling „Europese beeldhouwkunst” in Sonsbeek. De andere Gemeenschappen van het gewest waren uitgenodigd aan dit bezoek deel te nemen, en vele leden, uit Arnhem zowel als daarbuiten, hadden van de gelegenheid gebruik gemaakt om onder de toegezegde deskundige leiding van de beeldhouwer Van Zweden deze unieke tentoonstelling te komen bezoeken.

De heer van Zweden, lid van onze gemeenschap, heeft in de organisatie van de tentoonstelling een groot aandeel gehad. Ons gezelschap (78!) bleek te groot, zelfs voor de sonore stem van Van Zweden, en het werd dus in twee groepen gesplitst. Mevr. Heil nam de tweede groep voor haar rekening. Overigens was deze splitsing vergeefs, want binnen het uur had de boeiende uitlegging van Van Zweden zoveel mensen gelokt, dat de groep in aantal meer dan verdubbeld was. Geen wonder trouwens. Twee jaar geleden sprak Van Zweden voor onze gemeenschap over „Beeldend zien” (van de kunstenaar dus). Nu zagen we de resultaten van deze scheppende visie vóór ons. Met zijn woord toen en nú heeft Van Zweden ons tot een beter begrip gebracht van de scheppingsdaad van de kunstenaar, van de vormgeving in het gebruikte materiaal en dus van het resultaat, het kunstwerk zelf. Genieten van een kunstwerk blijft altijd een persoonlijke relatie tussen de beschouwer en het kunstwerk. Maar voor elk van ons kreeg deze relatie meer diepte en inhoud door de begeleidende „verklaring”.

Wie onzer enigszins de kans heeft, komt zeker terug om deze relatie opnieuw te ervaren en vast te houden.

De laatste keer dat deze rubriek, dit jaar, verschijnt. Hij kan bovendien klein zijn, want er valt niet veel meer te zeggen. Als u dit leest zijn de kampen al begonnen. Op het ogenblik hebben we meer dan 500 mensen ingeschreven, het aantal deelnemers op de 7 kampen zal dus 6 à 700 bedragen. Wat dat betreft zijn ze dus nu reeds geslaagd. Of ze ook op andere wijze zijn geslaagd, zullen we na afloop wel vertellen.

In het Familiekamp van 7—13 Augustus in kamphuis Morgenrood en in het kamp op 't Meenthuis te Blaricum van 13—20 Aug. kunnen we nog enkele deelnemers gebruiken. Daarom laten we de programma's van deze kampen hieronder nog eens, voor de laatste maal, volgen:

2e Familiekamp 7—13 Augustus

Een kamp voor ouders met kinderen, ouders zonder kinderen en vrijgezellen, één grote familie dus. Natuurlijk zijn de kinderen desondanks een groot deel van de dag onder aparte leiding bezig, zodat ook de ouders, en vooral de moeders, eens van vakantie kunnen genieten.

Het programma voor de ouderen omvat o.a. Causerie M. Warffemius over omgeving van het kamp.

Mevrouw en de Heer Reyne: Lezing met voordracht. Mevr. A. Ploeg—Ploeg: Huwelijksproblemen. Sieb Koning: Volksliedjes (zang). Dagtocht naar de prachtige St. Jan van 's-Hertogenbosch, nachtwandeling, bonte avonden, familiefeest, wandelen en zwemmen. Plaats kamphuis Morgenrood te Oisterwijk. Prijs kinderen tot 10 j. f 15.—. Daarboven f 30.—. Wie nu nog mee wil, geve zich per omgaande op!!!

Kamp te Blaricum 13—20 Augustus

Inplaats van den Heer C. Schonk uit Deventer, die zich door ziekte moest terugtrekken heeft de Heer L. v. Gelder uit Amersfoort de leiding op zich genomen. Het programma blijft ongewijzigd als volgt:

Zaterdag 13 Aug. Gezellig samenzijn (zang o.l.v. S. Koning, voorlezen, spel enz.).

Zondag 14 Aug. Ochtend: Bezinningsbijeenkomst. Spr. Dr. G. Stuiveling. Middag: Bezichtiging terreinen, verkenning omgeving. Avond: Muziekavond.

Maandag 15 Aug. Ochtend: Spel en dans. Middag: Onderlinge discussie op de Tafelberg. Avond: Gezellig samenzijn.

Dinsdag 16 Aug. Dagtochten naar Loosdrechtse plassen, met, zo mogelijk, zeilen of roeien. Avond: Gezellig samenzijn.

Woensdag 17 Aug. Ochtend: Inleiding C. H. Schonk: De zekerheid v. d. Humanist. Middag: Vrij. Avond: Kampvuur en nachtwandeling.

Donderdag 18 Aug. Ochtend: Gecostumeerde wedstrijden. Middag: Bezoek studio en stadhuis te H'sum. Avond: Inl. M. Knoop: Sexuele opvoeding.

Vrijdag 19 Aug. Ochtend: Voorbereiding Bonte Avond. Middag: Biolog. excursie o.l.v. M. G. Warffemius. Avond: Bonte Avond.

Zaterdag 20 Aug. Sluiting.

Brieven van lezers

Nogmaals: de doodstraf

Bij mij en zeker nog veel anderen, die vroeger absoluut tegen de doodstraf waren, zijn sedert de laatste oorlog nieuwe gezichtspunten opgekomen.

Wij hadden toen geen idee van de afgrijselijkheden, die konden begaan worden. 1) Wij beschouwden als zwaarste misdaad moord, uit welke overweging ook: wraak, jalouzie, lust (sexualiteit), roof, waarbij wij toch nog iets menselijks konden denken.

Maar nu weten wij, dat er wezens bestaan, die weerloze mannen, vrouwen en kinderen met plezier kunnen mishandelen en doodmartelen; hier houdt het menselijke op.

Wij weten geen naam voor deze sadisten. Van het woord „onmens” is de betekenis door het gebruik te veel afgesleten: beestmens is ook niet juist, want bij beesten bestaat die neiging niet. Laten wij ze „ontmensten” noemen.

Alleen het zien van zo'n ontmenste wekt bij ons een grote afschuw en als wij uit onwetendheid met hem in aanraking waren gekomen, zouden wij een gevoel van walging krijgen.

Het is niet uit wraakgevoel, dat wij hier de doodstraf wensen, evenmin als bij het doden van een wesp of een dulle hond wraakgevoelens optreden. 2)

Bij gevangenisstraf, zij het levenslang, kan men twee mogelijkheden onderscheiden:

of de ontmenste komt tot inkeer (o.i. uitgesloten) en dan is het leven voor hem niet te dragen;

of hij verandert niet. Hij zal dan nog genieten van de herinnering aan zijn slachtoffer. 3) Hij zal altijd hoop koesteren op bevrijding door ontsnapping, of bij oorlog, brand, enz. Zijn hoop zal steeds gebaseerd zijn op het leed van anderen. 4)

Deze ontmenste moet verzorgd worden. De bewaker moet dit doen, wetende dat hij bij de eerste gelegenheid hem en ieder mens zal kwellen en doden. Als deze ontmenste iets mankeert moet de dokter hem behandelen. Voor een normaal mens moet dit iets afschuwelijks zijn. 5)

Z.g. barmhartigheid aan deze ontmensten betoond, betekent onbarmhartigheid (aanstoot) voor normale mensen.

Wij beseffen wel dat het moeilijk zal zijn ontmensteling te constateren en te omschrijven, maar het is zeker dat reeds vele ontmensten „berecht” zijn en vaak gratie hebben gekregen, waardoor velen pijnlijk getroffen zijn. 6)

S. L. LANGENDIJK.

ONDERSCHRIFT REDACTIE:

1) Wij herinneren ons van de lagere school het verhaal van de inneming van Naarden, waarbij Spaanse soldaten kleine kinderen bij de benen pakten en ze dan met het hoofd tegen een muur sloegen. Een verhaal dat niet op zichzelf staat. Het is één uit vele verhalen uit alle tijden. Men leze ook eens de gruwelen, bedreven bijv. bij de christenvervolgingen in het oude Rome. En is er niet een Abbesijnse oorlog geweest met vliegers, die er in het bijzonder plezier in hadden te zien hoe de bevolking trachtte te vluchten waarneer zij bommen op een dorpje hadden gegooid. De gruwelen uit de tweede wereldoorlog werden op grote schaal verricht, maar nieuw waren zij niet.

2) De geachte inzender zou, gezien zijn vergelijking, dus beveiliging als motief voor het doden van „ontmensten” zien. Maar dit klopt niet helemaal met het vervolg van zijn betoog.

3) Dit is twijfelachtig. Ook zonder inkeer zal de man een „kater” kunnen hebben. En het is bekend dat iemand met een zware kater lang niet altijd met genoegen terugdenkt aan het „plezier” dat hij in zijn dronkenschap heeft gehad.

4) De redenering van deze alinea is evenzeer van toepassing — voor zover zij juiste elementen behelst — op „gewone” misdadigers.

5) De redenering van inzender volgende moet men tot de conclusie komen dat ongeneeslijk geachte geesteszieken ook maar moeten worden gedood.

6) Met gratie is men betrekkelijk ruim geweest o.m. met het oog op het bekende verschijnsel dat executies van doodstraffen — en stellig als zij op vrij grote schaal geschieden — een criminogene, althans bloeddorst wekkende werking hebben.

AURORA

besteedt haar bedrijfswinst voor sociale doeleinden.

Deze zomer worden 130 kinderen van verzekerden een week uitgezonden naar een Kinder-Vacantiehuis.

Sluit daarom Uw levens,- studie- en pensioenverzekeringen bij

AURORA

Opgericht
1887

Inlichtingen:
HEERENGRACHT 62
AMSTERDAM
Telefoon: 47006-42888

Gescheiden vrouw van 45 jaar met dochttertje van 12 jaar zoekt plaats als huishoudster. Bij voorkeur in gezin waar moeder ontbreekt.

Br. Letter J no. 2 C.B.H.V. Weerdsingel
O.Z. 80 Utrecht.

Ambt.-wed. wenst kennismaking met serieus Heer tot 60 jaar.

Br. Letter J no. 1 C.B.H.V. Weerdsingel
O.Z. 80 Utrecht.